

İLKE POLİTİKA ÖNERİLERİ 2

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

İLKE Yayın No: 190

Politika Önerileri: 2

Yazarlar

Selim Tiryakioğ, Meryem Beyza Aydın, Kevser Rabia Mumcuoğlu,
Zeynep Yalçintaş, Sena Topaloğlu

Editör

Mehtap Nur Öksüz

Katkıda Bulunan

Büşra Tombak İlhan

Tasarım

Betül Berra Kurt, Seyfullah Bayram

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

EPAM, Türkiye’de eğitim alanının güçlenmesini sağlamak, eğitimde eşitliğin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak amacıyla; ihtiyaç odaklı, kanita dayalı ve kapsayıcı çalışmalar yapar.

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul Telefon: +90 216 532 63 70 E-posta: epam@ilke.org.tr Web: ilke.org.tr

© Tüm hakları saklıdır. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı’nın yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Yazıda belirtilen görüşler yazara aittir ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı’nı bağlayıcılığı yoktur.

İLKE POLİTİKA ÖNERİLERİ MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Genel Bakış

Piyasanın ihtiyaç duyduğu işgücünü yetiştirme işlevinin eğitime yüklenmesinin kökleri Sanayi Devrimi'ne kadar uzanmaktadır. Son dönemlerde küresel çapta yaşanan gelişmelerin de etkisiyle eğitimin neredeyse tek işlevinin piyasanın ihtiyaç duyduğu işgücünün istenen nitelikleri karşılamasını sağlamak olduğuna ilişkin vurgular ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda özellikle ortaöğretim düzeyinde verilen mesleki ve teknik eğitim; insanların çalışma hayatına girmeleri için temel beceriler ve nitelikler sağlaması, kariyer gelişimlerini başarılı bir şekilde yönetmelerine yardımcı olması, yaşam boyu süren bir perspektif içinde beceri kazanma ve yeniden eğitilmelerine imkân sağlaması açısından kilit bir rol üstlenmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim bir iş veya iş türü için tasarlanmıştır. Eğitim programları bu iş türünün bilgi ve becerilerini aktaran ve teorik eğitimin yanı sıra pratik eğitim sunan programlardır. Mesleki ve teknik eğitim, ortaöğretim düzeyinde gençlerin temel eğitimin yanı sıra mesleki eğitim ile bir iş koluna doğrudan hazırlanmasında, yetişkinlerin becerilerinin geliştirilmesinde ve ekonominin işgücü piyasası ihtiyaçlarına cevap vermesinde merkezî bir rol oynar. Bu role rağmen mesleki ve teknik eğitim, genellikle

genel akademik eğitime yapılan vurgunun ve okulların öğrencileri üniversite eğitimine hazırlamadaki rolünün gölgesinde kalmıştır. Mesleki ve teknik eğitim, sosyal ve ekonomik gelişime ciddi katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda mesleki eğitim, bireylere yalnızca mesleki ve teknik çeşitli yetkinlikler kazandıran bir yapı olmanın ötesinde sosyoekonomik yapıyı da içerisinde barındıran çok boyutlu bir kavram olarak tartışılmalı, neden ve sonuçları bu çerçevede incelenmelidir.

Türkiye'de hâlihazırda mesleki ve teknik eğitim kapsamında verilen örgün eğitim; mesleki ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri ve mesleki eğitim merkezleri olmak üzere üç okul türünde gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim kapsamında mesleki ve teknik eğitim ise mesleki açık öğretim liselerinde verilmektedir. Mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki teknik programlara, ortaokul 8. sınıf sonundaki merkezi sınavlarla geçilebilmektedir. Mesleki program mezunlarının her türlü yükseköğretim programına geçişte engeli olmamakla birlikte teknik program öğrencileri temelde mesleki ve teknik yükseköğretime hazırlanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim programlarının çeşitliliği; öğrencilerin taleplerine göre il-

gili programları seçebilmeleri, sektörün ihtiyacına göre eğitim programlarının düzenlenebilmesi ve mesleki eğitimde yükseköğretimin teşvik edilebilmesi için de ayrıca önem taşımaktadır.

Mesleki eğitim, teorik eğitimin yanında verilen pratik eğitim ile ülkedeki işsizlik oranlarının azaltılması ve nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanmasında kritik rol oynamaktadır. Bu sebeple mesleki ve teknik eğitim alanındaki potansiyel güç artırılmalı ve teşvik edilmelidir. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimdeki sorunlar ve çözümlere yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde konuyla ilgili birçok yeni adımın atıldığı görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin talep ve ihtiyaçları karşılayacak bir yapıya kavuşturulması, sektör temsilcileri ile mesleki ve teknik eğitim veren kurumların işbirliği içinde çalışması, öğrencilerin ulusal ve uluslararası alanda istihdam edilme vizyonuyla yetiştirilmesi, bu alanda verilen eğitimin geliştirilerek niteliğinin artırılması konuları gündemde yer alan konulardan ön plana çıkanlarıdır.

Mesleki eğitim, teorik eğitimin yanında verilen pratik eğitim ile ülkedeki işsizlik oranlarının azaltılması ve nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanmasında kritik rol oynamaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim veren kurumların öğrenci sayılarının diğer ortaöğretim kurumlarının öğrenci sayısına oranı 2022-2023

Türkiye

%28

OECD ortalaması

%40

Durum Tespiti

Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci sayısı yeterli düzeyde değildir. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim veren kurumların öğrenci sayılarının diğer ortaöğretim kurumlarının öğrenci sayısına oranı, MEB örgün eğitim istatistiklerine göre 2016-2017 eğitim yılından itibaren düşüşe geçmiştir. 2020-2021 yılında %27 ile son 5 yılın en düşük seviyesini gören mesleki ve teknik öğrenci oranı, 2021-2022 yılında %28 oranı ile yükselişe geçmiş ancak hala yeterli artış düzeyi görülmemiştir. OECD ülkelerinde mesleki eğitimdeki öğrenci oranı ortalama %40’tır ve Türkiye’nin bu orana yaklaşması için mesleki ve teknik eğitim politikalarına önem vermesi gerekmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okulları yerel yerleştirme uygulamasının başlamasıyla zorunlu olarak tercih edilen okullar arasına girmiş ve bu durum bu okullara karşı velilerin olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olmuştur. Merkezi yerleştirme ile bir ortaöğretim programını kazanamayan öğrenciler zorunlu olarak mesleki ve teknik liselere yerleştirilmiş ve bu da mesleki ve teknik

eğitim okullarının puanlarını düşürmüştür. Puanları düşen mesleki ve teknik liseler ise öğrenciler için tercih edilebilir okullar olmaktan çıkmaktadır. 2022 yılı LGS yerleştirme sonuçlarına göre diğer lise programlarında ilk yerleştirmede doluluk oranları en düşük %97,18 iken mesleki ve teknik liselerde bu oran %94,91’dir. Ayrıca, MEB 2022 verilerine göre mesleki ve teknik liselere yerleşen öğrencilerin sadece %14,9’unun ilk tercihinde yer almaktadır. Ortaöğretime geçiş sürecinde öğrencilerin mesleki ve teknik liseler hakkında yeterince bilgilendirilmemesi ve yeterli yönlendirmenin olmaması da bu algının pekişmesine neden olmaktadır.

Mesleki ve teknik liselerin okul sayılarında ise dikkat çekici bir düşüş görülmektedir. 2019-2020 yılına değin artış gösteren mesleki ve teknik okulların sayısı bu tarihten itibaren düşüşe geçmiştir. Mesleki ve teknik liselerde görev alan öğretmen sayılarında da aynı dönemde %2 oranında bir düşüş yaşanmıştır. Mesleki teknik liselerde öğrenci sayısında artışların görülmesi mesleki liselere olan talebin arttığını gösterirken okul ve öğretmen sayılarındaki düşüş bu talebin karşılanamıyor olabileceğini düşündürmektedir.

Mesleki ve Teknik Liselerin 2022 yılı doluluk oranı

%94,91

Mesleki ve teknik eğitimde Anadolu Teknik Programı (ATP) ve Anadolu Meslek Programı (AMP) 2018 yılında değiştirilmiş, üniversite

Mesleki ve teknik ortaöğretim okulları yerel yerleştirme uygulamasının başlamasıyla zorunlu olarak tercih edilen okullar arasına girmiş ve bu durum bu okullara karşı velilerin olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olmuştur.

hedefi olan öğrenciler için 12. sınıfta Akademik Destek Paketi fırsatı getirilmiştir. Mesleki ve teknik anadolu liselerinde uygulanan öğretim programının, bu okullara devam eden öğrencilerin üniversite sınavına hazırlanırken karşılaşacakları dersler açısından, Anadolu lisesi öğretim programından herhangi bir farkı kalmamıştır. Ancak bu değişim toplum tarafından yeterince bilinmemekte ayrıca ortaokullarda yapılan yönlendirmelerde hala eksik ve geçmiş bilgiler sıklıkla kullanılmaktadır. Kısacası, yapılan değişiklikler teoride başarılı olsa da pratikte ve algıda yeterince değişim meydana getirememiştir.

Türkiye’de eğitimin niteliğinin artırılması adına 2022 yılı içinde yürütülen projelerden biri de “Mesleki Eğitimde 1000 Okul” projesidir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının fiziki ortamlarının ve donanımlarının iyileştirilmesini hedefleyen proje kapsamında her ilçede bir mesleki ve teknik eğitim kurumunun iyileştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim veren kurumların alanlarına göre doğrudan malzeme ve teknik donanım ile eğitim vermesi bu okulların düzenli bir şekilde güncellenmesi, gelişen teknolojiyi takip etmesi ve geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu minvalde projelerin geliştirilmesinin mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında gözlemlenen düşük üniversiteye giriş başarısı üzerinde de etkili olabileceği düşünülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimi tercih edilebilir bir eğitim programı haline getirmek için eğitim programlarını güncelleme ve yenilemenin yanı sıra mezuniyetin ardından istihdamın da iyileştirilmesi önem arz etmektedir. Mesleki ve teknik liselerin birçoğu sektördeki önemli kuruluşlar ile işbirliği içinde olsa da bu işbirliği yeterli düzeyde değildir. TÜİK verilerine göre 2023 yılının ilk çeyreğinde mesleki ve teknik liselerden mezun olanların işgücüne katılım oranı %68,2; istihdam oranı %59,5 ve işsizlik oranı %11,3’tür. Mesleki ve teknik lise mezunlarının işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranları lise mezunlarına göre daha iyi bir oranda olsa da yükseköğretim mezunları ile kıyaslandığında işgücüne katılım ve istihdam oranları daha düşük bir seviyede kalmaktadır.

Mesleki ve teknik liselerin birçoğu sektördeki önemli kuruluşlar ile işbirliği içinde olsa da bu işbirliği yeterli düzeyde değildir.

Gündem 1

Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim Kalitesi

Teklif 1.

Öğretim programları, her geçen gün gelişen teknolojinin gerekliliklerini sağlayacak şekilde güncellenmelidir. Sektörün ihtiyacı olan yeni alan ve dallarda programlar açmak ve mevcut öğretim programlarını gelişen koşullara göre güncellemek gerekmektedir. Dahası mesleki ve teknik eğitimin, ülkenin kalkınmasında ve katma değer üretiminde lokomotif bir güç olması gerekiyorsa mevcut teknolojilerin ilerisinde, inovasyona dayalı bir içeriğe sahip olması zorunludur. Yani mesleki ve teknik eğitim, mevcut sanayide kullanılan tekniklerden ileride olmalıdır.

Teklif 2.

Mesleki ve teknik branşında eğitim veren öğretmenlerin eğitim fakültelerinde aldıkları eğitimin yetersiz kalmasının önüne geçilmeli; öğretmenlerin güncel gelişmeleri takip etmelerinin ve uyarlamalarının önü açılmalıdır. Bu bağlamda bir ihtiyaç analizi çalışması yapılmalı, öğretmenlerden gelen talep doğrultusunda uzun süreli eğitimler veya destek grupları oluşturulmalıdır. Meslek liselerinde görev yapan öğretmen seviyesinin düşmesi de bu durumu ayrıca önemli kılmaktadır. Yeterlik seviyesi yüksek ve donanımlı öğretmen sayısı, eğitimin kalitesi için başlıca unsurlardan biridir.

Teklif 3.

Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri açılarak mesleki ve teknik eğitimi sektörün ihtiyaçları ve teknolojik dönüşümler doğrultusunda geliştirecek ve güncel tutacak projeler hayata geçirilmelidir. Bu tür merkezler; sürekli iyileştirmeler ile öğrencilere en iyi eğitimi sağlamak, sektörle güçlü ortaklıklar kurmak ve mesleki eğitimi esnek ve erişilebilir kılmak için yönetimi özel sektörü de kapsayacak şekilde yarı otonom yapıda kurulmalıdır.

Teklif 4.

Mesleki ve teknik liselerden ilgili alanda yükseköğretime geçiş kolaylaştırılmalıdır. Mesleki ve teknik liselerden mezun olup lisede okuduğu eğitim programının alanında yükseköğretime devam edecek öğrencilere ek puan imkanı sağlanabilir veya Meslek Yüksekokullarında bazı derslerin kredi transferi yapılarak öğrenciler yükseköğretime teşvik edilebilir.

Teklif 5.

Eğitimin kalitesini artırmak adına tüm mesleki ve teknik Anadolu liselerinin atölye ve laboratuvar donanımları nitelikli hale getirilmelidir. Bunu sağlamak adına bir ön değerlendirme çalışması yapılmalı, tüm okullardaki atölye ve laboratuvarların durumu tespit edilmelidir. Atölye ve laboratuvarların kalitesini artırmak, daha işlevsel hale getirmek ve güncel donanımların hazırlanması, eğitimin kalitesi ve öğrencilerin yetkinliklerinin artırılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Öğrenciler için atölye ve laboratuvar derslerinin kalitesinin artması, öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmelerine, güncel teknolojilere uyum sağlamalarına ve iş dünyasında başarılı bir kariyere adım atmalarına destek olacaktır.

Gündem 2

Mesleki Eğitime Yönelik Algı, Talep ve Öğrenci Sayısı

Teklif 1.

Mesleki ve teknik liselere dair olumsuz algının kırılması için başarı sıralaması yüksek olan öğrenciler meslek liselerine yönlendirilmeli ve bu öğrencilerin kariyerlerinin tanıtımı yapılarak bilinçlendirme çalışmaları düzenlenmelidir. Bu liselerin toplumun algısında başarısızlık kelimesi ile eşleştiği gözlemlenmektedir. Bu durum da öğrencilerin yüksek puan ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine yerleşmiş olsa dahi iyi bir eğitim alamayacağı hatta üniversiteyi kazanamayacağı yönünde algılar oluşturabilmektedir. Bu algının kırılması için özellikle başarılı öğrencilerin meslekte başarılı olduklarına dair tanıtımlarının yapılması gerekmektedir. Aynı zamanda potansiyel barındıran ve başarı sıralaması yüksek öğrencilerin meslek liselerini tercih etmesi sağlanmalıdır.

Teklif 2.

Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci sayısı artırılarak öğrenci sayısının toplam ortaöğretim öğrenci sayısına oranı %40'ın üzerine çıkartılmalıdır. Türkiye, mesleki eğitimdeki öğrenci sayısı bakımından OECD ülkelerinin gerisinde kalmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim ülkenin ara eleman ihtiyacını karşılaması, öğrencileri okuldan sonra doğrudan iş hayatına geçişini kolaylaştırması gibi birçok sebepten ötürü tercih edilebilir bir eğitim modelidir. Türkiye'deki ara eleman ihtiyacı, işsizlik oranları ve okul terki verileri göz önüne alındığında mesleki ve teknik eğitim kurumlarının öğrenci sayısı bu ihtiyaçları karşılayacak düzeye getirilmelidir.

Teklif 3.

Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili öğrenci, veli ve öğretmenlerin doğru bir şekilde yönlendirilmesinin sağlanması için okul psikolojik danışmanlarının alana dair doğru bilgilendirilmesi ve öğrencileri yönlendirmesi sağlanmalıdır. Kapsamlı bir kavram olan mesleki eğitim içerisinde hangi imkanların ve ayrımların bulunduğu, bunların öğrencinin akademik gelişimine etkisi veli ve öğrencilere aktararak bilinçlendirme çalışması yapılabilir. Bu çalışma öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime dair doğru bilgiye erişmesini sağlayarak bu programlara talebin artmasını sağlayacaktır.

Gündem 3

İstihdam Alanındaki Zorluklar

Teklif 1.

Sektör ve okullar arasındaki iletişimsizliğin giderilmesi için sektörde yer alan iş kurumları ve okul/üniversitelerin anlaşma ve işbirlikleri sağlanmalıdır. Meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin iş bulmada karşılaştıkları zorluklar yahut sektörde nitelikli eleman bulunamaması arasındaki kısır döngünün kırılarak okullardan iş piyasasına doğrudan bir akış sağlanmalıdır. Sektörlerde meslek liselerinin hamiliği, danışmanlığı üzerinde odaklanan uzmanlar ile çalışılmalı ve bu uygulama ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.

Teklif 2.

Meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin istihdam ve işgücüne katılım oranları artırılmalıdır. Meslek liseleri ve sektör işbirliğinin sağlanması meslek liselerinden mezun öğrencilerin işgücüne katılımını olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca mesleki eğitim programlarına, öğrencilere kariyer rehberliği ve meslek seçimi konusunda destek sağlayacak danışmanlık hizmetleri entegre edilmelidir. Böylece öğrenciler, mezuniyet sonrası istihdam için daha bilinçli tercihler yapabilir ve iş dünyasına hazırlanma süreci desteklenir.

Teklif 3.

İşgücü piyasasında ilgili alanda sertifikası/diploması olmayan bireylerin istihdam edilmesi önlenmelidir. Böylece mesleki eğitim gerektiren iş kollarının itibarı artırılabilecektir. Bu durum da mesleki liselerinin daha tercih edilebilir bir konuma getirecek ve meslek liselerinden mezun olan kişilerin alanlarında iş bulmalarının önü de açılacaktır.

Teklif 4.

Meslek liselerindeki öğrenciler için daha fazla staj imkanı sağlanmalıdır. Bunu sağlamak için sektör ile okul arasında bir iş birliği kurulmalı, öğrencilerin sektörde staj yapma imkanları hem kolaylaştırılmalı hem de çeşitlendirilmelidir. Staj yapan öğrencilerin kariyer planlarını yapmaları daha kolaylaşırken iş dünyasına adım atarak deneyim kazanmaları da kolaylaşacaktır. Burada öğrencilerin uygun bir yönlendirmesi sağlanmalıdır.

Teklif 5.

Öğrenci stajı yapılan işletmeler için asgari standartların düzenlenmesi ve akreditasyon getirilmesi gereklidir. Bu standartların belirlenmesi; bölgeler ve işletmeler arası çalışma koşulları, ödemeler gibi farklılıkları ortadan kaldıracaktır. Aynı zamanda hem öğrencileri koruyan hem de işletmelerin haklarını gözetken standart bir yaklaşım benimsenebilir.

İlgili Yayınlarımız

Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri

► <https://ilke.org.tr/mesleki-mukemmeliyet--merkezleri>

Talha Bektaş

Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri; okullar, kamu ve özel sektör kurumları yanında sivil toplum kuruluşlarının bir arada “en iyi” eğitim modelini bulmak ve sunmak için hayata geçirilmiş mesleki ayrıca teknik eğitim modelidir. Bu politika notunda Mesleki Mükemmeliyet Merkezleri dünyadan örneklerle birlikte ele alınmakta ve Türkiye’de hayata geçirilmesi amaçlanan projelere dair öneriler sunulmaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Geleceği

► <https://ilke.org.tr/mesleki-ve-teknik-egitimin-gelecegi>

Hasan Bozgeyikli

Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim sisteminin mevcut durumu önemli ve köklü yapısal sorunlara sahip olup, tüm bu sorunlar tarihsel bir süreçte ülkenin sosyolojik ve ekonomik yapısının yansıması niteliğindedir. Ülkemizin Endüstri 4.0 treninde yer alabilmesi için mesleki ve teknik eğitimde ihtiyaç duyulan değişim ve dönüşümü gerçekleştirmek bir tercihten öte zorunluluktur.

20. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI Görüş ve Öneriler

► <https://ilke.org.tr/20-mill-egitim-srasi--gorus-ve-oneriler>

N. Beyza Kuru, İlayda Ardaçoç, Işıl Dönmez, Büşra Taşkan

Bu çalışma Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinin (EPAM), 20. Millî Eğitim Şûrası’na yönelik önerilerin geliştirilmesini planlamak amacıyla organize ettiği çalıştay serisinde ortaya çıkan görüş ve perspektiflerin genişletilmesi ile hazırlanmıştır.

İLKE İlim Kùltür Eğitim Vakfı, bir sivil toplum kuruluğu olarak 40 yılı ağkın bir sùredir bilgi, politika ve strateji üretiyor. İLKE olarak yaptığımız çalışmalarla bir taraftan sivil alanın nabzını tutuyor; bir taraftan da ùlke meselelerinin daha derinlikli ve nitelikli kavranmasını sağlamaya çalışıyoruz. Eğitim, toplum, sivil toplum ve ekonomi alanlarını merkeze aldığımız çalışmalarımızı tüm ilgililerin istifadesine sunuyoruz.

İLKE Vakfı olarak, şimdiye dek gerçekteştirdiğimiz tüm faaliyetlerimizi karar alıcılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılara sunarak hizmet odaklı kimliğimizin gereğini yerine getirmeye çalıştık. Bu kapsamda hazırladığımız "Eğitim Alanında Politika Önerileri" dosyası, 2023 Türkiye genel seğıimleri sonrası hayata geçirilecek eğitim politikalarının niteliğini artırmaya yönelik teklifler içeriyor. İLKE'nin bugüne dek ürettiği çalışmaların yanı sıra her biri alanında uzman isimlerin katkılarıyla hazırlanan bu dosyalarla geleceğin Türkiye'si için geliştirilecek politikalara katkı sunmayı gaye ediniyoruz.

Eğitim alanındaki faaliyetlerimizi incelemek için:

Adres: Aziz Mahmut Hùdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üskùdar/ İstanbul
Telefon: +90 216 532 63 70 E-mail: epam@ilke.org.tr Web: ilke.org.tr/epam